

KAKO SE KOD NAS PREVODI

Nekoliko primjedaba povodom prijevoda knjige HELMER R. MYKLEBUST-a »PSIHOLOGIJA GLUHOĆE« (PSYCHOLOGY OF DEAFNESS)

Šapirografsko izdanje Saveza gluhih Jugoslavije. God. 1965, strana 387, Dinara st. 1800, prijevod: Teodor Perović

»Psychology of Deafness« Helmer R. Myklebust-a standardna je knjiga sa toga područja i sva kako je bila za pohvalu odluka Saveza gluhih Jugoslavije, da tu knjigu dade prevesti i da prevod izda, pa da svi oni koje problematika ove knjige zanima, a koji ne znaju engleski, mogu se koristiti izvanredno vrijednim sadržajem knjige, koju je napisao jedan od najistaknutijih psihologa, stručnjaka za pitanje gluhoće.

Kod prevodenja stručnih djela na naš jezik ili na bilo koji jezik, postoji osnovni postulat, bez kojega uopće ne dolazi u obzir prevodenje stručnih knjiga, a taj je, da prevod po sadržaju mora potpuno odgovarati originalu i osim toga, da prevod mora zadržati svu terminologiju (jer se ovdje radi o stručnoj terminologiji, a ta je presudna za razumjevanje sadržaja) koju autor upotrebljava. Prevodenje stručnih knjiga nije prevodenje »krimića«. Prevodilac ne može i ne smije dozvoljavati si ni najmanje slobode u pitanju mijenjanja tekstuelnog smisla ili u pitanju mijenjanja terminologije. Prevodilac Teodor Perović nije ni liječnik, ni psiholog, no nije ni savjestan i kritičan prevodilac, jer psihologiju gluhoće R. Myklebusta mogao bi prevesti i neliječnik i nepsiholog, no ako bi se taj, u stručnom smislu laik i diletant, odlučio da prevodi jednu ekskvizitno stručnu knjigu, onda je taj prevodilac trebao u toku prevodenja obilno se savjetovati sa stručnjacima, liječnicima i psiholozima, s obzirom na sasvim specifičnu materiju i sasvim specifičnu terminologiju. Osnovni je aksiom prevodilačkog rada stručnoga djela da prevodilac mora potpuno razumjeti ono, što prevodi, jer ako ne razumije ono što prevodi, kako može prevod u opće imati smisla i kako može potpuno i u svakom pojedinom detalju odgovarati originalu. Prevodilac materiju, koju je prevodio uopće nije razumio, nego je prevodio pojedine rečenice bez ikakvoga smisla i bez veze sa onim, što je autor izlagao. Za potkrepu gornjega navest ću samo nekoliko primjera.

Na strani 16 u drugoj alineji nalazi se slijedeća rečenica:

»Kako ti pokreti nastaju, tako fluid u polukružnim kanalima aktivira ćelije kose« ... Očito je, da ova rečenica nema nikakova smisla, jer u unutrašnjem uhu (poglavlje naime, iz koga je izvađena ova rečenica obrađuje unutrašnje uho) nema nikakvog fluida, nego samo labirintarne tekućine, a osim toga u unutarnjem uhu nema nikakove kose, niti ćelija kose. U originalu ta rečenica stoji ovako:

»As the movements occur, the fluid in the semicircular canals activates the hair cells«.

Prevod te rečenice glasi:

»Kada dođe do gibanja tekućine u polukružnim kanalima, podražiti će cilijarne stanice«. U originalu prema tome stoji jedan od osnovnih temelja fiziologije slušanja, dat koncizno i jasno, a prevodioc je iz te rečenice napravio besmislicu.

Na strani 17 prevodilac odmah na početku stranice autorov termin »membrana basilaris« koji u ostalom nije autorov, nego uopće prihvaćen medicinski termin, bec koga je nemoguće shvatiti anatomiju i fiziologiju uha i slušanja, jednostavno prekraja u svoj vlastiti, nigdje do sada ne pročitani i nigdje do sada u medicini neupotrebljeni termin »bazna membrana« koji nema nikakova smisla i za koga ni jedan čitaoc ne može znati, što zapravo treba da znači i kojem dijelu anatomske strukture unutrašnjeg uha pripada.

Na toj istoj strani, u istoj alineji malo dalje stoji i ova rečenica:

»Vibraciona energija iz srednjeg uva naduvava baznu membranu stavlajući u pokret rese na Cortievom organu«.

To opet nema nikakova smisla, jer basilarna membrana nije ni mjehur, ni balon, koji bi se mogao »naduvavati« kako je to shvatio prevodilac, jer u unutrašnjem uhu nema zraka, nego je tekućina. Prema tome ta rečenica nema smisla, a do besmislice je došlo zato, jer je prevodilac »to bulge the basilar membrane« preveo sa »naduvavanjem«. Međutim u fiziologiji slušanja basilarna membrana se ne »naduvava« nego naborava.

Na istoj 17. strani u poglavlju o centralnim slušnim putevima prvu rečenicu prevodilac je preveo ovako:

»Sluh može biti otežan povredom u srednjem ili unutarnjem uhu, ili u slušnim kanalima u centralnom nervnom sistemu«.

I to je gruba pogreška i medicinska besmislica, jer u mozgu ne postoje nikakovi »slušni kanali«. Autor na tome mjestu i ne govori o slušnim kanalima nego o »Auditory pathways«, a to su »slušni putevi«.

Na strani 18 u prvoj alineji nalazi se slijedeća rečenica:

»slušni kanali u centralnom nervnom sistemu prolaze kroz vezujuće ili »relejne« stanice na svom putu ka sljepoočnoj školjki, slušnoj opni«.

Ta je rečenica besmislica i bez veze i sa tekstem i sa medicinom. Ne postoje u mozgu nikakovi slušni kanali. Ne postoji u mozgu nikakova sljepoočna školjka i nikakova slušna opna i naravno je, da vrhunski stručnjak u jednoj ozbiljnoj stručnoj knjizi ne bi mogao govoriti ovakove gluposti. Autorova rečenica, koju je prevodilac ovako naopako preveo glasi:

»the auditory pathways in the central nervous system pass through connecting or »relay« stations on the way to the temporal lobe, to the auditory cortex«.

Tu rečenicu treba prevesti ovako:

»slušni putevi u centralnom nervnom sistemu prolaze kroz sinaptičke ili »relejne« stanice na svome putu do sljepoočnoga režnja, do slušnoga centra u sivoj moždanoj kori«.

Druga rečenica u toj istoj alineji prevedena je ovako:

»S te tačke oni silaze kroz ovalni kompleks, unutarnji kolikulus, srednji savijeni organ, pa do slušne opne«.

I ova rečenica nema smisla, potpuno je krivo prevedena, a osim toga ovdje je prevodilac skrojio svoje, proizvoljne i besmislene termine. Ta rečenica u originalu glasi:

»From this point it ascends through the Olivary Complex, the Inferior Colliculus, the Medial Geniculate Body and then to the Auditory Cortex«.

Ispravan prevod ove rečenice treba da glasi:

»od te tačke uspinje se kroz traktus olivaris, Coliculus inferior, corpus geniculatum mediale do slušnog centra u sivoj moždanoj kori«.

Iz ovako prevedene rečenice jasno se vidi, da je prevodilac uz pogrešno prevedene termine osim toga potpuno pobrkao osnovni postulat fiziologije slušanja, a taj je, da impulzi iz unutarnjeg uha uzlaze prema mozgu, a ne silaze.

Na strani 20 u sredini prve alineje nalazi se i ova rečenica:

»to ukazuje na činjenicu, da je beba u stanju da koristi samo slušne veze u moždanoj opni, u potkožnom predelu«.

Očito je, da je ova rečenica krivo prevedena, jer ne treba naročite medicinske naobrazbe ni stručnosti, pa da se zna, da sluh nema veze ni sa opnama (meningama,) a pogotovo ne sa kožom. U originalu ta rečenica glasi:

»the infant is able to use only the auditory connections in the brain stem, in the subcortical region«.

Ispravno prevedena rečenica glasi:

»da je dojenče sposobno, da se koristi samo sa slušnim vezama u moždanom deblu, dakle u subkortikalnoj regiji«.

Ovako prevedena rečenica ima značenje i smisao, a ono, što je prevodilac napisao je besmislica, i besprimjerna neodgovornost prema materiji, koju je prevodio.

Na strani 22 prevodilac je preveo termin »pitch« sa »ton«, a to je pogrešno. Taj termin treba prevesti sa »visina«. Na istoj strani, nalazi se i ova rečenica:

»koje jedna vibrirajuća čestica proizvede u jednom punom krugu«.

Ta rečenica opet pokazuje da prevodilac nema ni najosnovnijih pojmova o materiji, koju je prevodio i da nije nikoga konzultirao. Da je pitao bilo kojeg gimnazijalca, što u akustici znači engleski termin »complete cycle« ovaj bi mu odgovorio, da je to »potpuni ili kompletni titraj«.

Na strani 26. u poglavlju o audiometru nalazi se i slijedeća rečenica:

»Jedan tipični audiometar obuhvata samo od 15 do 8000 frekvencija«.

Očito je da prevodilac ne zna, što je audiometar. Audiometar nema ni 125, a pogotovo ne 8000 frekvencija i zato je tu rečenicu trebalo prevesti ovako:

»Jedan tipični audiometar obuhvaća samo raspon frekvencija od 125—8000 cikla«.

U istoj alineji prevodilac je autorov termin »Threshold of Audibility« preveo sa »prag mogućnosti« a to je besmislica i nepoznavanje materije, koju se prevodi. Taj je termin trebalo prevesti sa »prag čujnosti«.

Naveo sam samo nekoliko primjera, kojih se jasno razabire, da je prevodilac svoj zadatak shvatio na način, koji je neshvatljiv no i nedopustiv u stručno prevodilačkom poslu. Prevesti knjigu tako, da ni stručnjaci neće moći shvatiti o čemu se na pojedinim mjestima radi, slučaj je, barem koliko je meni poznato, u našoj stručnoj literaturi jedinstven, i meni potpuno neshvatljiv.

Prof. dr Mihajlo Pražić